

TEMA BROJA

Zašto je sudstvo glavni razlog zbog kojeg Crna Gora još nije ispunila jedan od ključnih kopenhaških kriterijuma – konstituisanje pravne države

INTERVJU

Valentina Setta, generalna konzulka Italije u Crnoj Gori i strani diplomata sa najdužim stažom u Podgorici

ANALIZA

Da li će zaštita životne sredine biti najteži izazov za Crnu Goru prilikom usklađivanja sa propisima Evropske unije

UVODNIK

Referendumska groznica polako počinje da tresu Crnu Goru. Blokovi za obnovu državne nezavisnosti i očuvanje državne zajednice zagrijavaju motore, ali je, iako se agresivna medijska kampanja očekuje od sredine aprila, crnogorska svakodnevica već poremećena. Prvo su pojedinci na skupu u Tuzima skandirali Oslobođilačkoj vojsci Kosova (UČK), a onda je blok za očuvanje SCG prikazao snimak skrivene kamere na kojem navodni aktivisti Demokratske partije socijalista dogovaraju "kupovinu glasova" pristalica zajednice tako što im obećavaju plaćanje nagomilanih računa za struju. Javnost brui o tome, a život u Crnoj Gori, kao i kod svih "sudbonosnih" izbora do sada, stoji u očekivanju prelomnog 21. maja, kada će građani konačno odlučiti da li će Crna Gora obnoviti državnu nezavisnost ili će i dalje zavistiti od Srbije. Biće usporen i proces evropskih integracija, bez obzira na optimističan inovinarni akcioni plan za ispunjavanje obaveza zapisanih u najnovijem Evropskom partnerstvu. S druge strane, ukoliko opcija nezavisnosti odnese prevagu, izgubljeno vrijeme moglo bi biti nadoknađeno jer mali sistem poput Crne Gore, što u nezvaničnim razgovorima tvrde i predstavnici Evropske komisije, može mnogo brže i efikasnije dostignuti standarde razvijenih evropskih zemalja. Oстане li postojeće stanje, mala Crna Gora ostaće taoc spremnosti Srbije da ispuni sve obaveze prema sudu u Hagu, a nakon toga vjerovatno novih zatezanja Beograda koja nagovještavaju istraživanja javnog mnjenja po kojima krajnja srpska desnica vrlo lako može osvojiti apsolutnu vlast. U tom slučaju, koliko god se trudili da komponuju lijepe pjesme i da "na sve načine" dospiju do evropske smotre, predstavnici Crne Gore nikada neće nastupiti na Evroviziji.

N.R.

ŠTO PIŠE U VLADINOM NOVOM AKCIONOM PLANU ZA SPROVOĐENJE PREPORUKA IZ EVROPSKOG PARTNERSTVA

Do kraja sljedeće godine 105 novih zakona i uredbi

Ukupno 105 različitih propisa, od Vladinih uredbi do zakona, planirano je da bude usvojeno do kraja 2007. godine kako bi Crna Gora uvažila kratkoročne preporuke Evropske unije za približavanje evropskim standardima.

To je predviđeno Vladinim inovinarnim Akcionim planom za sprovođenje evropskog partnerstva. Čak 75 propisa odnosi se na oblast unaprijeđenja ekonomskog ambijenta, a ostatak na demokratiju i vladavinu prava, s ciljem je daljeg dinamičnog razvoja tržišne ekonomije i izgradnje snažnih institucija.

Do sada su, u skladu sa zahtjevima EU, iznešeni u dokumentu Evropsko partnerstvo, usvojeni novi zakoni iz oblasti carinske i poreske politike, konkurencije, tržišta rada i kapitala, saobraćaja, telekomunikacija i zaštite životne sredine.

Vladu i Skupštinu očekuju normativna poboljšanja u oblasti poljoprivredne politike i zaštite životne sredine.

Između ostalog, zacrtano je usvajanje zakona o strancima, azilu, ličnoj karti, crnogorskom državljanstvu, zaštiti i tajnosti ličnih podataka, javnim nabavkama, teritorijalnoj organizaciji Crne Gore...

U planu, predstavljenom javnosti prošle sedmice, ističe se kao namjera i usvajanje zakona o javnim fondovima, medijskoj koncentraciji, zaštiti prava

pripadnika nacionalnih i etničkih grupa, rodnoj ravnopravnosti, državnoj imovini, državnom premjeru i katastru nepokretnosti, izmjenama i dopunama Zakona o građevinskom zemljištu, kontroli državne pomoći, o zaštiti potrošača, o bankama, o bezbjednosti hrane, povraćaju oduzetih imovinskih prava i obeštećenju vjerskih zajednica...

Evropsko partnerstvo za Srbiju i Crnu Goru je jedna od novijih inicijativa Evropske unije, promovisana prilikom održavanja Evropskog Savjeta u Solunu, juna 2003. godine. U tom dokumentu su navedeni kratkoročni i srednjoročni prioriteti za pripremu Srbije i Crne Gore, uključujući Kosovo, za dalju integraciju sa Evropskom unijom. Oni služe kao spisak obaveza na osnovu kojeg se može mjeriti napredak. Evropsko partnerstvo reflektuje postojeće stanje u pripremanju zemlje i prilagođeno je njenim potrebama. Državna zajednica SiCG treba da odgovori na Evropsko partnerstvo kroz pripremu planova sa rasporedom i rokovima aktivnosti, kao i detaljima o tome kako namjerava da ispuni prioritete iz Evropskog partnerstva. Evropska komisija redovno nadgleda napredak u primjeni tih prioriteta, prvenstveno kroz godišnje izvještaje o procesu stabilizacije i pridruživanja, kao i kroz strukture definisane u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja.

foto: VIJESTI

Piše: dr Judy Batt

Perspektiva evropskih integracija i dalje je ključni pokretač regionalne stabilizacije i reformi na zapadnom Balkanu. Uprkos atmosferi "zamora od proširenja" među zemljama članicama Evropske unije, tokom prošle godine sve zemlje zapadnog Balkana napravile su značajne korake ka EU. U oktobru 2005, Hrvatska je započela pregovore o pristupanju, a Makedonija je u decembru dobila status zemlje kandidata. U međuvremenu, Srbija i Crna Gora i Bosna i Hercegovina konačno su započele pregovore oko Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Nakon opštih izbora koji su se održali prošlog ljeta, Albanija je prekinula trogodišnje sporopredovanje, znatno ubrzala proces i u februaru 2006. zaključila Sporazum.

Međutim, u regionu se još uvijek osjeća znatna nesigurnost. Jedan od razloga je neriješeno "pitanje statusa" – prije svega Kosova, ali i mogućnost osamostaljivanja Crne Gore. I jedno i drugo pitanje najvjerovatnije će biti riješeno do kraja ove godine. Ipak, stalna podrška i prisustvo Evropske unije u regionu biće i dalje neophodni. Ono što je posebno karakteristično za ovaj region jeste nedostatak snažnih unutrašnjih pokretača reformi: stiće se utisak da, ako EU makar i za trenutak okrene leđa, lako može

Zapadnom Balkanu nedostaju unutrašnji pokretači reformi

doći do toga da se stanje naprasno pogorša. U tome je velika razlika u odnosu na situaciju u zemljama centralne i istočne Evrope (CIE) devedesetih godina, kada je snažna želja za "povratkom Evropi" stvorila moćne podsticaje za reformu i prevazilaženje starih neprijateljstava među susjednim zemljama i narodima, time znatno ubrzavši proces evropskih integracija.

S druge strane, mnogi na zapadnom Balkanu još uvijek smatraju da ih je EU devedesetih godina "izdala". Ni danas nemaju povjerenja u EU kao partnera i spremni su da sve njene zahtjeve shvate kao neku vrstu "neoimperijalističke zavjere" protiv sebe. To je prilično zabrinjavajuće, zato što pokazuje da politika uslovljavanja Evropske unije neće biti lako prihvaćena (onako kako su je, u velikoj mjeri, prihvatile zemlje CIE) kao koristan vodič pri ustanovljavanju prioriteta i tempa reformi, koje i inače moraju da se sprovedu – ne radi EU, već radi budućeg uspjeha zemlje u današnjem globalnom okruženju, u kojem vlada konkurencija.

Trebalo bi da vlade zemalja iskoriste zahtjeve EU kao sredstvo za izgradnju konsenzusa i prevazilaženje unutrašnjeg političkog otpora prema reformama, zato što ispunjavanje ovih uslova vodi članstvu u EU. To je najbolja šansa za male države da zaštite svoj identitet i promoviraju sopstvene interese na međunarodnoj sceni: EU je,

prije svega, moćan regionalni klub koji se zasniva na dobrovoljnom pristanku i jednakosti svih svojih članica.

Trenutno, na zapadnom Balkanu prevladava osjećaj frustracije, nestrpljenja, razočarenja, cinizma i apatije. Kako se osloboditi toga? Značajni koraci u pravcu pridruživanja EU stvorili su potrebno ohrabrenje za elite, ali zasad još nijesu napravili poseban utisak na javno mnjenje. Ipak, istraživanja pokazuju da građani svih ovih zemalja podržavaju integraciju u EU i da imaju više povjerenja u EU nego u sopstvene vlade. EU je možda jedini izvor nade za budućnost, ali izgleda da niko baš ne vjeruje da će se pristupanje ovoj Uniji brzo ostvariti.

To je problem s kojim i sama EU mora da se bori. Iako "zamor od proširenja" još uvijek nema praktičnih posljedica na zapadnom Balkanu, tako negativan stav sigurno nije od pomoći. S druge strane, ni političke vođe u regionu ne mogu sjedjeti skrštenih ruku. Nikako ne smiju dopustiti sebi da predstave EU kao protivnika i kao razlog neprijatnih i nepotrebnih intervencija. Oni moraju da vjeruju – i da to uvjerenje prenesu na svoj narod – da EU i njeni zahtjevi nijesu neprijatelji, već prijatelji.

Autorka je ugledna ekspertkinja za zapadni Balkan u pariskom Institutu za bezbjednosne studije Evropske unije (EUISS)

ZAŠTO JE SUDSTVO GLAVNI RAZLOG ZBOG KOJEG CRNA GORA JOŠ NIJE ISPUNILA JEDAN OD KLJUČNIH KOPENHAŠKIH KRITERIJUMA – KONSTITUISANJE PRAVNE DRŽAVE

Dok se političari ne odreknu svog uticaja, nema nezavisnog sudstva

Eliminisanje prakse da političari biraju sudije i poboljšanje materijalnog položaja sudija su osnovne mjere koje bi mogle doprinijeti da crnogorsko sudstvo, opterećeno hipotekom da je pod direktnim uticajem vladajućih struktura, stekne epitet istinski nezavisne grane vlasti.

Evropska unija, u svojim izvještajima posvećenim Crnoj Gori, jasno je stavila do znanja Podgorici da nimalo nije zadovoljna slikom stanja u sudstvu. Ako želi što brže pridruživanje EU, crnogorska Vlada će, dakle, morati da se odrekne instrumenata kontrole nad djeliocima pravde.

Ocjenu briselske administracije da je crnogorsko sudstvo, kao jedan od temelja pravne države, daleko od nezavisnog, praktično je potvrdio i predsjednik Vrhovnog suda **Ratko Vukotić**, koji, nakon obilaska i "snimanja" situacije, nije krio nezadovoljstvo zbog neažurnosti pojedinih sudija i sudova.

To je rezultiralo odlukom Skupštine RCG da, poslije dužeg perioda, razriješi dvoje sudija i pokrene postupak razrješenja trećeg. Pritom, javnost očekuje odgovor na pitanje da li će se nastaviti sa "vađenjem trulih dasaka" iz struktura sudstva.

Istraživanja javnog mnjenja pokazuju da građani nemaju povjerenja u sudstvo, svjesni da postupci pred sudovima ponekad traju i godinama, što je slučaj i sa procesuiranjem žalbi višim sudovima.

Prema posljednjem CEDEM-ovom istraživanju javnog mnjenja, samo 26 do 29% građana smatra da

foto VIJESTI

Zoran Pažin

su sudije "veoma" ili "uglavnom" nepristrasne i nepotkupljive.

U inoviranom Evropskom partnerstvu, u okviru kratkoročnih prioriteta priprema za dalje integracije, i Srbiji i Crnoj Gori se preporučuje "nastavak odlučnih reformi sudstva, kako bi se osigurala nezavisnost, profesionalnost i efikasnost".

"Naročito je potrebno razmotriti regrutovanje i napredak u karijeri, kako bi taj sistem bio zasnovan na profesionalnim kriterijumima, uz izbjegavanje političkih uticaja, i kako bi se osigurao trajan položaj sudija", navodi se u ovom dokumentu.

LOBIRANJE U PARLAMENTU

Kao nekadašnji poslanik Demokratske partije socijalista, advokat mr **Aleksandar Đurišić** kaže da, na osnovu iskustva, ne vjeruje da su sudije lojalne i direktno vezane za političke partije.

"Prije bih to sveo na sasvim dozvoljeno lobiranje. Takođe, znam mnogo sudija koji su lobirali i kod pozicije i kod opozicije da budu izabrani, što opet smatram apsolutno legitimnim. Najveći dio onih koji su obezbijedili najširu podršku su kvalitetne sudije", navodi Đurišić.

Problem nezavisnosti sudstva u Crnoj Gori, prema njegovom mišljenju, treba posmatrati kroz prizmu lokalnih prilika.

"Tu prije svega mislim na malu sociološku zajednicu i jako izražen osjećaj za pravdu. Takođe, taj problem treba posmatrati i u smislu tranzicionih i sistemskih promjena", kaže Đurišić.

Stanko Marić kaže da Skupština RCG nije izabrala više od četvrtine sudija koje je predložio Sudski savjet zbog nedovoljno obrađenih prijedloga o kandidatima i prisustva političkog opredjeljenja. To je uzrokovalo da sudovi dugo budu bez dovoljnog broja sudija.

"Ako čitav jedan poslanički klub, bez obrazloženja, ne glasa za nekog kandidata, onda to upućuje na njihov politički odnos", kategoričan je Marić.

On je mišljenja da bi poslanici trebalo da konkretno obrazlože zbog čega neće da podrže pojedine kandidate, jer je Savjet bio hendikepiran mišljenjima koje su dostavljali sudovi o stručnim i radnim sposobnostima pojedinih sudija.

"Kažu da su svi kandidati dobri, a mi nađemo da su neki jako loši. Mogu misliti kakav je rad nekih drugih sudija koji se ne usuđuju da konkurišu za više sudove, kada je takav učinak onih koji se prijavljuju", navodi Marić.

PREDSJEDNICI SUDOVA ZATAJILI

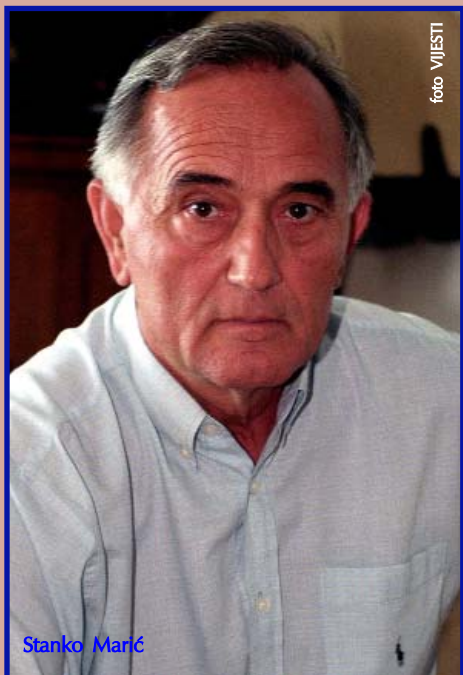

foto: VJESTI

Stanko Marić

Slika u crnogorskom sudstvu ne bi bila tako siva da se poštuju svi elementi Zakona o sudovima, koji je usvojen početkom 2002. godine.

Stanko Marić naglašava da je razlog za "problematično" stanje u sudovima "neodgovoran odnos predsjednika sudova" prema svojim zakonskim obavezama.

Predsjednici sudova, navodi on, u najmanje posljednje četiri godine nijesu pokrenuli nijedan disciplinski ili postupak za razrješenje nekog sudije, uprkos tome što, primjera radi, predmeti godinama leže u fiokama.

"Kada je situacija takva, na sudije mogu uticati – ne samo političke već i sve druge strukture i društvene grupe", naglašava predsjednik Udruženja pravika Crne Gore.

Kao adresu čija bi uloga, prema važećem zakonodavstvu, takođe mogla doprinijeti nezavisnosti sudstva, Marić navodi Ministarstvo pravde.

"Ne vidim da se dovodi u pitanje nezavisnost sudova, ako Ministarstvo obavlja svoj posao. Prema zakonu, ono vrši nadzor u sudovima u odnosu na organizaciju rada u skladu sa sudskim poslovnikom. Poslovník predviđa sve što obezbjeđuje kvalitetan rad sudija sa stanovišta ažurnosti postupanja i uzimanja predmeta po redu prispjeća, zakazivanja ročišta i donošenja odluka u zakonskom roku. Kao ni u slučajevima predsjednika sudova, svih ovih godina nemamo nijednu inicijativu za preispitivanje odgovornosti sudija, uprkos tome što u sudovima imamo stanje kakvo je prezentovao predsjednik Vrhovnog suda", kaže Marić.

On dodaje da ni Sudski savjet, čiji četvorogodišnji mandat ističe u oktobru ove godine, nije pokrenuo postupak za razrješenje nekog sudije jer nije dobio izvještaj o radu nijednog suda.

"Nijesmo dobili izvještaj o radu nijednog suda. To nije zakonska obaveza, ali se posredno može izvući zaključak da bi predsjednici sudova trebalo da dostave Savjetu te izvještaje. Naime, pored ministra pravde i predsjednika suda, prijedlog za razrješenje predsjednika suda ili sudije mogu podnijeti najmanje tri člana Sudskog savjeta. Kako će oni doći u takvu situaciju?", navodi Marić.

Član Sudskog savjeta i predsjednik Udruženja pravika Crne Gore **Stanko Marić** zalaže se da sudije i predsjednike sudova, umjesto Skupštine, bira neko nezavisno tijelo, poput Sudskog savjeta, "uz eventualnu verifikaciju predsjednika države".

"To bi bilo najprikladnije rješenje", ističe Marić i dodaje da bi takvo rješenje moralo sačekati donošenje novog ustava, koje se očekuje nakon referenduma o

državno-pravnom statusu.

Prema Ustavu, sudije i predsjednike sudova bira Skupština, na prijedlog Sudskog savjeta. Sudski savjet čine po dva predstavnika Pravnog fakulteta i Udruženja pravika, dok su ostalih šest članova predstavnici sudske vlasti. Predsjednik Savjeta je predsjednik Vrhovnog suda.

"Bilo bi bolje da predsjednik Savjeta bude neko ko nije u sudskoj strukturi, posebno to ne bi trebalo

da bude šef sudske vlasti", dodaje Marić.

Advokat mr **Aleksandar Đurišić** takođe je mišljenja da izbor sudske vlasti treba izmjestiti iz Skupštine.

On predlaže da predsjednici osnovnih i viših sudova, kao i državni tužioc i budu birani na neposrednim izborima – poput izbora za gradonačelnike.

Time bi se, kaže Đurišić, u javnosti profilisali ugledni i ljudi posvećeni poslu, što bi vratilo povjerenje u sudove.

Đurišić dodaje da takva praksa postoji u SAD, Francuskoj i Španiji.

Međutim, predsjednik podgoričkog Osnovnog suda **Zoran Pažin** nije, kako kaže, sklon mišljenju koje se uoči donošenja novog ustava može čuti u nekim stručnim krugovima, da bi princip da samo sudska vlast odlučuje o postupku izbora sudija ujedno bio i garancija potpune nezavisnosti sudstva.

"Realno promišljanje ukazuje da takav 'ideal' nijesu dostigle ni zemlje razvijene, zapadne demokratije, pa je to teško očekivati od društva u tranziciji, bremenitog problemima. Bojim se da izdvajanje sudija u svojevrsnu 'kastu' ne bi riješilo probleme. Zbog toga sam zagovornik sistema 'ravnoteže vlasti', uz razvijanje institucija sistema i vladavine prava", navodi Pažin.

Ono oko čega nema spora u stručnoj javnosti jeste činjenica da su zarade, koje su u prosjeku oko 400 eura, i materijani položaj sudija uopšte, veoma loši, kao i uslovi u kojima rade.

"Da bi sudovi sudili pravično i u razumnom roku, potrebno je imati poseban sudski budžet, bez dominantnog uticaja izvršne vlasti, a koji bi mogao kvalitetno da zadovolji potrebe sudija – i u pogledu njihovih plata, koje su neprimjereno male, i u pogledu rješavanja njihovog stambenog pitanja", kaže Stanko Marić.

"Neprijemno je da Vlada

rješava stambena pitanja sudija, i to u proceduri koja ne garantuje dovoljnu informisanost kada se i kako dijele stanovi, ko je dobio stan... Jednostavno, mislim da ne bi smjelo da se desi da sudija bude u situaciji da na tu funkciju dođe kao podstanar kod nekoga, recimo kod poštara koji će sutra možda napraviti neki prekršaj i doći kod tog sudije, ili njegovog kolege", navodi Marić.

On, ipak, dodaje da se ni Sudski savjet, ni predsjednici sudova, iako im je to Zakon o sudovima obezbjeđivao, "nijesu izborili" da sudski budžet bude primjeren potrebama sudova.

Pažin kaže da je izostanak šire, sistematske podrške pravosuđu znak nedovoljne zrelosti društva koje ne prepoznaje mjesto, ulogu i značaj pravosuđa u demokratskom društvu, u kojem je upravo pravosuđe uslov stabilnosti, ekonomskog, kulturnog i moralnog prosperiteta društva.

"Eklatantan primjer ovakvog pristupa pravosuđu jeste nepoštovanje odredbe čl. 11 Zakona o sudovima, koji imperativno nalaže donošenje posebnog zakona o zaradama i drugim prinaldžnostima sudija. Od toga se očigledno odustalo. Zakon o zaradama poslanika i funkcionera, koji je nedavno stupio na snagu, dodatno marginalizuje sudsku vlast jer sudije dovodi u poziciju ponižavajuće neprincipijelnosti, počevši od primjera da su predviđenim zaradama sudije Vrhovnog suda diskriminisane u odnosu na predviđene plate ministara. To se, naravno, još više odnosi na niže nivoe sudske vlasti", kaže Pažin.

Treba naglasiti, dodaje on, da sam Ustav izričito zabranjuje sudijama vršenje druge javne funkcije i djelatnosti, pa je plata najčešće jedini izvor prihoda sudije.

"To jasno implicira zaključak da su sudije i egzistencijalno ugrožene. Podatak da su sredstva, koja se izd-

ŠVAJCARSKE PLATE ZA DOSTIZANJE PRAVDE

Priče o nezavisnom sudstvu u tranzicionim zemljama, pa i uopšte, prema Đurišićevom mišljenju, su "naivne".

"Iako je u sistemu podjele vlasti u demokratskim društvima zakonodavna vlast konstituisana kao najviša, u praksi je izvršna vlast, odnosno vlada, ta koja usmjerava i kontroliše tokove života u jednoj državi. Jedini eksperiment, meni poznat, predstavlja Bosna, gdje se budžet za pravosuđe puni uz pomoć međunarodne zajednice i gdje sudije imaju primanja jako bliska onim u Švajcarskoj, čini mi se i do 2000 eura. Najveći otpor uspostavljanju tog sistema pružala je upravo tamošnja Vlada, jer je gubila neposredni nadzor nad pravosuđem. Vjerujem da je taj sistem doprinio izvjesnom stepenu samostalnosti sudske vlasti, ali s druge strane i nekoj novoj zavisnosti. U svakom slučaju, nivo korupcije u sudstvu je značajno pao, a stepen povjerenja u pravosuđe porastao", navodi Đurišić.

Aleksandar Đurišić

vajaju iz budžeta, tokom devedesetih godina prošlog vijeka, obilježenih devastacijom i propadanjem društva u cjelini, za potrebe pravosuđa iznosila 2,5%, a da se sada izdvaja tek 1,7%, sam za sebe govori dovoljno. Bez pune materijalne nezavisnosti sudstva, koja podrazumijeva samostalni sudski budžet, teško je graditi bolju budućnost", ističe Pažin.

Đurišić je takođe mišljenja da su primanja sudija izuzetno niska.

Uz podsjećanje da su sudske takse generalno višestruko uvećane od 1. januara, Đurišić kaže da bi usmjeravanje tih sredstava isključivo prema sudstvu i pravosuđu vjerovatno doprinijelo poboljšanju materijalnog stanja sudija i sudova.

Kao mjeru koja bi vodila racionalizaciji i poboljšanju uslova u kojima sudovi rade, a time i neza-

visnosti sudstva, Đurišić predlaže smanjivanje broja sudova, odnosno njihovo organizaciono povezivanje.

On navodi da bi sa podgoričkim trebalo spojiti sud u Kolašinu i Danilovgradu, ili od dva suda u Herceg Novom i Kotoru napraviti jedan.

"Time bi više očiju bilo upereno u manje jedinica", kaže Đurišić.

Stanko Marić smatra da nema dileme da će Evropska unija fokus interesovanja usmjeriti na sudstvo i tužilaštvo.

"To su institucije koje moraju imati visok stepen nezavisnosti. Ako se to postigne, druge institucije će samim tim saznanjem morati da rade kvalitetnije, da se u mnogo većoj mjeri pridržavaju zakona i drugih propisa", zaključio je Marić.

Vladan ŽUGIĆ

VALENTINA SETTA, GENERALNA KONZULKA ITALIJE U CRNOJ GORI I STRANI
DIPLOMATA SA NAJDUŽIM STAŽOM U PODGORICI

Crna Gora je ozbiljno shvatila integraciju sa Evropskom unijom

Valentina Setta

Proces pridruživanja Evropskoj uniji nije nimalo jednostavan. Za svaku državu "u tranziciji", kao što je Srbija i Crna Gora, taj proces nosi veliku odgovornost i velike obaveze – za sve državne institucije. Čini mi se da je to Crna Gora shvatila i da se ozbiljno radi na integraciji sa EU, ocijenila je, u razgovoru za EIC Bilten, **Valentina Setta**, generalna konzulka Italije u Crnoj Gori i strani diplomata sa najdužim stažom u Podgorici.

"Naravno, na nivou državne zajednice, kao veliki problem ostaje nedovoljna saradnja sa Haškim tribunalom, što će vjerovatno usporavati pregovore o stabilizaciji i pridruživanju (SAA)."

● **Što su, po Vama, najslabije tačke Crne Gore u SAA pregovorima?**

Ono što je EU evidentirala u svojim izvještajima je, po meni, tačno, naročito kada je riječ o slabom administrativnom kapacitetu i nedostatku kadra. Mislim da to nije velika mana ako se ulaže u obrazovanje novog mladog kadra i ozbiljno shvata cilj procesa.

Što se tiče korupcije ili nedovoljno nezavisnog sudstva, nije dovoljno promijeniti ili poboljšati zakone. Treba da se mijenja mentalitet i sistem vrijednosti, što nije jednostavno. Ali, po meni, nije to nemoguća misija za Crnu Goru. Živim ovdje i veoma sam optimistična u pogledu potencijala vašeg naroda.

● **Već dugo ste u Crnoj Gori. Da li je, po Vašem mišljenju, naša politička elita u potpunosti posvećena pridruživanju Evropskoj uniji?**

Da. Naravno, ovih dana priča se samo o referendumu i državnim statusu, ali se institucije Crne Gore, koje rade na tehničkom nivou, ozbiljno pripremaju za sljedeći krug pregovora, zakazan za početak aprila.

● **Koje su konkretne koristi za građane od pridruživanja EU, odnosno, za početak, od potpisivanja Sporazuma o asocijaciji i stabilizaciji?**

Prije svega, olakšavanje viznog režima, liberalizacija tržišta koja će stimulisati strane investicije, novi finansijski i ekonomski instrumenti, učestvovanje u programima Evropske unije za studente...

Mislim da će to za građane biti jedan jasan znak konkretnih dobitaka od Sporazuma o asocijaciji i stabilizaciji.

● **Koliko će, po Vašoj procjeni, trajati proces pridruživanja Crne Gore i ovog regiona Evropskoj uniji?**

To ne znam. Ali, nije toliko važno da li je to 6, 7 ili 10 godina. Važno je sve više i više se približavati standardima Evropske unije.

To znači graditi uslove za ulazak u EU: imati stabilne i demokratske institucije, poštovati ljudska prava, štiti manjine, imati tržišnu privredu, imati dovoljne kapacitete da se usvoji i sprovede zakonodavni korpus Evropske unije.

● **Mislite li da je ostvarljiv plan EU da zapadni Balkan bude mali euro-region, koji će, za početak, uspostaviti**

zonu slobodne trgovine?

Taj plan će uskoro biti na dnevnom redu EU. Smatram da to nije loše rješenje za vas i da može da bude korisno, ne samo na tržišnom nego i na političkom nivou. Tako smo počeli i mi kada smo stvarali Evropsku uniju, sa različitim valutama...

● **Kako gledate na ocjene crnogorskih zvaničnika da bi Crna Gora kao samostalna država mnogo lakše i brže mogla doći do pozicije da potpiše Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, jer ne bi morala da čeka drugu državu članicu da ispuni svoje obaveze?**

EU posmatra taj proces imajući u vidu čitav region, kao što ste vidjeli u dosadašnjim proširenjima. I za nas je važno da zapadni Balkan što prije bude dio Evrope. Prepoznavanje modela dvostrukog kolosijeka bio je mudar način da se prevaziđe problem i da se ide dalje. Možda smo izgubili vrijeme, ali sad Crna Gora ima šansu da pokaže da li stvarno može brže stići do evropskih standarda.

● **Kako komentarišete tvrdnje ministarke za evropske integracije dr Gordane Đurović da će Crna Gora, ako samostalno bude išla ka EU, imati povoljniji položaj, lakši pristup kreditima i donacijama – jer je mnogo manje zadužena od Srbije – direktan pristup fondovima EU, brže i jeftinije do viza...?**

Izuzetno cijenim posao koji je uradila i koji svakodnevno radi vaša ministarka Đurović. Kao što sam rekla, EU ima jedan, regionalni pristup Balkanu, tako da mislim da će novo proširenje EU zahvatiti čitav region.

Na drugoj strani, uslovi mogu da se mijenjaju. Nije lako nešto procijeniti u ovim krajevima... Ali, ministarka je potpuno u pravu kada kaže da Crna Gora ima manje probleme i bolji položaj nego Srbija. To je potvrdio i MMF.

N.R.

DA LI ĆE ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE BITI NAJTEŽI IZAZOV ZA CRNU GORU PRILIKOM USKLAĐIVANJA SA PROPISIMA EVROPSKE UNIJE

Zdrava okolina košta ali nema alternativu

Ocjena visokih Vladinih zvaničnika da će jedan od najtežih zadataka pri usklađivanju sa propisima Evropske unije Crna Gora imati upravo na polju ekologije ukazala je na dosadašnje, vrlo nisko kotirano, mjesto zaštite životne sredine na skali crnogorskih prioriteta. Ustavna proklamacija da je Crna Gora ekološka država, čak i ako se zanemare Željezara, Kombinat aluminijuma, Termoelektrana..., stoji na staklenim nogama kada se suoči sa činjenicom da, na primjer, nijedan grad nema adekvatne uređaje za prečišćavanje otpadnih voda, te da u cijeloj Crnoj Gori postoji samo jedna sanitarna deponija, i to izgrađena prije dvije godine.

Svjesna da je zaštita životne sredine među prioritetima politike Evropske unije, i da sa preko 200 propisa ova oblast pokriva skoro jednu trećinu pravne tekovine EU,

Skupština Crne Gore usvojila je nekoliko najvažnijih zakona. Njihova primjena, međutim, počinje tek od 2008. godine. Do tada, cilj je stvoriti ambijent za njihovu istinsku primjenu i naći novac za to, te upoznati ljude sa propisima EU.

"Bilo je malo otpora i talasanja zato što se ovim zakonima velike nadležnosti prenose na opštine. Procijenili smo da ove i naredne godine treba donijeti programe obuke i obučiti ljude koji će raditi na sprovođenju zakona. To je težak i bolan proces", kaže **Nada Mugoša**, pomoćnica ministra za uređenje prostora i ekologiju, zadužena za zaštitu životne sredine.

Ona ističe da su do sada urađeni Zakon o procjeni uticaja zahvata, Zakon o strateškoj procjeni uticaja, integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja i Zakon o upravljanju otpadom.

NE SMIJEMO GRLOM U JAGODE

Svi zagađivači moraće sami da finansiraju uvođenje evropskih ekoloških standarda. To je njihova obaveza, što smo i definisali ugovorom o privatizaciji Kombinata aluminijuma u Podgorici. To nam je model i za ostale. Napravili smo okvirni program zaštite životne sredine, u kojem nema mjera koje su specificirane, nego je istaknut cilj, a zagađivači su ti koji treba da odluče na koji način će ga ispuniti – sa čime potom treba da se složi Vlada, kaže Nada Mugoša.

Ona procjenjuje da će do 2010. godine crnogorsko zakonodavstvo biti potpuno usaglašeno sa evropskim.

"Inspekcije na terenu će pratiti kako se popravlja stanje da bi sve norme, i vode i vazduha i otpada, bile usaglašene sa propisima. Ne treba zaboraviti da, kada jednom prihvatimo konvencije i direktive EU, sekretarijati tih agencija će imati kontrolu nad njihovim sprovođenjem. Sankcije su velike, tu nema igre, zato treba napraviti analizu što dobijamo i što gubimo. Koliko god da su jake preporuke EU, logično je da država vodi računa o tome što to njoj nameće, da ne idemo glom u jagode. Slovenija je ratifikovala i donijela neke od tih propisa, kod primjene je vidjela da su sankcije velike i tražila je odlaganje rokova. Nama je to dobra škola i lekcija da ne pravimo iste greške", ističe Mugoša.

Nada Mugoša

foto: VIJESTI

"Ovim propisima se tretira izgradnja bilo kojeg objekta koji može predstavljati rizik po životnu sredinu. Preventivno, već pri radu na samoj ideji radi se strateška procjena i planovi. Sada se, na primjer, radi strategija energetike i pri tome se vrši strateška procjena kako bi se u toj fazi sagledali negativni uticaji po životnu sredinu i predložile mjere. Mi smo u naše zakone već inkorporirali sve direktive EU o strateškoj procjeni, o informacijama o stanju životne sredine, učešću javnosti u donošenju odluka od značaja za zaštitu životne sredine i jednu od najvažnijih – IPPS. Ta direktiva znači da se sa novim zahvatima koji mogu predstavljati rizik po životnu sredinu ne smije početi sve dok se ne dobije integrirana dozvola, koja sadrži sve saglasnosti u vezi sa pitanjima životne sredine i koja garantuje da taj objekat i proizvodni proces neće imati negativnih efekata na životnu sredinu", objašnjava Mugoša, napominjući da proizvodi iz pogona koji imaju tu dozvolu ne podliježu dodatnoj kontroli.

Mugoša dodaje da su zakonima, usvojenim krajem prošle godine, obuhvaćene i direktive vezane za otpad – komunalni, industrijski,

EKOLOGIJE NEMA U LIBERALNOJ EKONOMIJI

Siniša Stević

Siniša Stević u krupne ekološke probleme ubraja i koncept liberalne ekonomije, odnosno fenomen globalizacije i velikih interesa pojedinaca i kompanija, koje uopšte ne zanima da li ćemo zdravo živjeti.

"Vjerujem da smo kao društvo zreli da spoznamo što je to opšti interes i da su petnaestogodišnje zloupotrebe, traženja, slijepa vjerovanja i emocije za nama. Kada imate tranziciju kao što je naša, koja traje u nedogled, svakodnevno ste prisiljeni da se nosite s negativnim tendencijama, svako želi da progura svoj interes, emocija nema, onda mi kao stanovnici ovih prostora moramo naći načina da očuvamo zdravo jezgro za

budućnost. Crna Gora, i pored nagomilanih problema, ipak to sve ima. Put održivog razvoja je jedini pravi i mogući put za ovu zemlju. Iako je tačno da smo ekološka država samo na papiru, za realizovanje te ideje postoji jedinstvena podrška građana. A što je veće jedinstvo oko ovih pitanja, to je veća šansa za uspješno rješavanje problema", procjenjuje Stević.

medicinski...

U Vladi rade, ali nevladin sektor, koji je svoju posvećenost zaštiti životne sredine dokazao borbom protiv potapanja kanjona rijeke Tare – što je rezultiralo odlukom Vlade da odustane od gradnje hidroelektrane Buk-Bijela – još nije uvjeren da je ona spremna da se istinski uhvati u koštac sa ekološkim problemima Crne Gore.

Siniša Stević, direktor NVO "Most" i jedan od autora Nacionalne strategije održivog razvoja, koja je u pripremi, smatra da je status quo izraz koji najbolje odslikava situaciju. "Postojale su određene pozitivne aktivnosti, ali one nijesu bile takvog karaktera i intenziteta da bi riješile problem. Akcija "Neka bude čisto" ili, recimo, početne aktivnosti na rušenju divljih objekata u NP Durmitor, tek su maleni koraci, nedovoljni da bismo mogli reći da u državnim institucijama postoji jasna odlučnost i spremnost da se uhvate u koštac s

problemima", ocjenjuje Stević.

"U okviru izrade NSOR-a borimo se da dobijemo 20% zaštićenih područja, dok su Slovenci zaštitili 35%. Slovenački "Ekofond" od svake privatizacije u državi ubira 8% sredstava dok u Crnoj Gori imamo snažnu privatizaciju bez ekofonda", upozorava Stević.

Po njegovom mišljenju, glavni ekološki problemi Crne Gore su Aluminijski kombinat u Podgorici, jalovište u Mojkovcu, Termoelektrana u Pljevljima, nekontrolisana i prekomjerna eksploatacija šume, problem otpadnih voda, nedovoljna briga o izvorima pitke vode, odlaganje čvrstog i medicinskog otpada, deponije, fenomen divlje gradnje, nekontrolisana upotreba hemijskih sredstava u poljoprivredi, neadekvatna zakonska regulativa i loša primjena postojeće...

Nada Mugoša ovom spisku dodaje još i tivatski Arsenal i Brodogradilište u Bijeloj, koji zagađu-

ju Bokokotorski zaliv.

"Direktivi IPPS podliježu i Kombinat, i Termoelektrana, i Željezara. Svi će morati da dobiju tu dozvolu do 2008. godine, kada Zakon stupa na snagu. Ako bi, recimo, mi radili blok 2 Termoelektrane, koja bi bila gotova do 2009. godine, po sadašnjim zakonima ona ne može početi s radom ako nema tu dozvolu. Mora ispuniti sve što dozvoljava predviđa, jer je to novi objekat. Za postojeće, zajedno sa privrednim subjektima radimo planove da realno sagledamo kada mogu ispoštovati direktive EU, ali do 2015. godine – moraju svi", ističe Mugoša. Ona procjenjuje da će KAP i ostali veći zagađivači vjerovatno tražiti odlaganje roka.

"Pošto se usaglašavamo sa EU, nećemo dati da svi idu 2015. Na KAP ćemo ići 2012, Termoelektranu 2013, Željezaru 2010. godine", kaže Mugoša.

Ona najavljuje inoviranje Zakona o životnoj sredini iz 1996. godine i nove zakone o kvalitetu vazduha, vodama, buci, jonizujućem zračenju i eko-fondu.

"Novi propisi, između ostalog, predviđaju da država prati stanje kvaliteta vazduha tako što na cijeloj teritoriji uspostavlja mrežu stanica kako bismo te podatke mogli slati Evropskoj agenciji za životnu sredinu. Zatim, uvodi se princip "zagađivač plaća"...", napominje Mugoša.

Kada ratifikuje Konvenciju o klimatskim promjenama, Crna Gora će, na primjer, na tačno određenu mjeru morati da smanji emitovanje CO2 (do 2010. godine) i SO2 (do 2012. godine). S obzirom na to da pravila EU nalažu da svaki Vladin resor u okviru svoje sektorske politike mora detaljno analizirati ekološke pokazatelje, krug onih koji brinu o životnoj sredini se nužno širi, pa će tako npr. Ministarstvo ekonomije biti odgovorno za emisije iz Termoelektrane. "Oni će voditi računa i o ugradnji i o pravilnom funkcionisan-

ju filtera, iako to povećava cijenu struje. Primjena direktiva EU košta, ali to je naša budućnost", uvjeren je Nada Mugoša.

Siniša Stevović uvijek ističe da "nijedan problem nije nemoguće riješiti ukoliko to stvarno želimo".

"Da li je naša generacija ili generacije prije nas proizvela probleme, uopšte više nije važno. Na nama je da ih počnemo ozbiljnije rješavati jer jedan od osnovnih postulata održivog razvoja kaže: Svaka generacija mora riješiti svoje zadatke i ne smije ih ostaviti sljedećim generacijama – ovo je osnovna zamisao održivog razvoja i ona uključuje i globalnu perspektivu. Za početak, ne treba čekati do 2008. na primjenu novousvojenih zakona iz oblasti zaštite životne sredine, već se s problemima suočiti odmah. Odlaganje sprovođenja usvojenih zakona nameće logično pitanje – u kojoj je mjeri NSOR Crne Gore uopšte moguće primijeniti u naredne dvije godine", ističe Stevović.

On smatra da bi bilo dovoljno da do 2008. godine "sprovedemo dijelove akcionog plana u okviru NSOR-a, da u svakoj privatizaciji privolimo nove vlasnike da poštuju evropske standarde i usvojene crnogorske zakone, da počne

funkcionisati princip 'zagađivač plaća', da se pooštre kaznene mjere u sredinama gdje najezda divljih graditelja prijeti da potpuno devastira prostor i obesmisli život".

"Trebalo da se okrenemo 'zelenim poslovima', da pažljivo planiramo razvoj na principima održivosti, da proširimo zaštićena područja prema standardima IUCN-a, da boljim nastavnim programima edukujemo stanovništvo i uvedemo poseban obrazovni predmet iz ove oblasti, da se pooštre i sprovedu zakoni, da dostupnost informacija bude u potpunosti omogućena i, naravno, da svi imamo veću političku odgovornost. U pogledu svih ovih pitanja sam optimista, jer će nam procesi evropskih integracija biti jedan od saveznika za napredak na ovim poljima. Rješavanje ovih problema sve više će biti naša obaveza, bez obzira želimo li mi to ili ne", upozorava Stevović.

Zaštita životne sredine, prema riječima Nade Mugoše, sigurno neće biti kočnica za brzo potpisivanje Sporazuma o asocijaciji i stabilizaciji sa EU. Mugoša vjeruje da će se sa pregovaračima EK lako dogovoriti o rokovima, u kojima će, na primjer, svi gradovi dobiti svoje sanitarne deponije i uređaje za prečišćavanje otpadnih voda.

"Prvo ćemo morati da rješavamo probleme gradova, jer mi ni u jednom gradu nemamo uređaje za prečišćavanje otpadnih voda. Onaj u Podgorici je nedovoljnog kapaciteta, a sem Lovanje kod Tivta nemamo sanitarnih deponija. To su prioriteta, EU je svjesna toga. Oni nas poznaju taman koliko mi sami sebe. Na dva do tri grada biće jedna deponija, napravili smo strategiju za odlaganje otpada i sada se traže donatori da bismo to realizovali. U svakom gradu biće uređaji za prečišćavanje otpadnih voda. Nedopustivo je da, u današnje vrijeme, kanalizacija Nikšića, Danilovgrada i Podgorice ide rijekom Zetom u Moraču, pa u Skadarsko jezero", naglašava Mugoša.

Ona je zadovoljna jer se ranije očekivalo da samo Ministarstvo štiti životnu sredinu.

"U evropske integracije ulazi svaki sektor sa svojom politikom. Tako Ministarstvo ekonomije, po ulasku u energetska zajednica jugoistočne Evrope, preuzima obaveze poštovanja propisa iz oblasti zaštite životne sredine kod energetskih objekata. Na primjer, u pogledu Termoelektrane, sada oni više od nas vode računa kolike su emisije SO₂, CO₂, prašine... jer znaju da te norme, prema direktivama EU, poslije 2012. ili 2017, moraju svesti na zadatak vrijednosti", kaže Mugoša, podsjećajući da je Vlada Crne Gore još 2003. godine, samoinicijativno, počela sprovođenje Bazelske konvencije o otpadu tako što je zabranila uvoz opasnog otpada – polovnih guma, frižidera, televizora, kompjutera...

"Mi smo počeli primjenjivati sve konvencije koje se bave prekograničnim prevozom. Uveli smo ekološku inspekciju i sistem izdavanja dozvola. Cijenili smo da je najbolje da se prvo zaštitimo spolja, pa da onda krenemo da sređujemo situaciju unutra, kako nam kapaciteti budu dozvoljavali", ističe Mugoša.

N.R.

AKO SE NE UOZBILJIMO, PAŠĆEMO NA ISPITU

Crna Gora nema ni vremena ni prostora da nastavi da živi u ovakvom stanju. Ovo bi trebalo da bude ekološka, turistička, pomorska i poljoprivredna zemlja i, ako se ubrzo ne uozbiljimo, pašćemo na ispitu održivosti, pretrpjećemo ozbiljne ekonomske štete i postati prototip kolonijalne zemlje bez šansi za bilo kakav razvoj, upozorava Siniša Stevović. On često navodi primjer Hrvatske i ozbiljnost s kojom su oni ušli u borbu s tim problemima, "i to baš zato što preferiraju Mediteran i razvoj turizma".

"Zagreb, recimo, uskoro pokreće inicijativu da se usvoje propisi kojima će se regulisati da klima-uređaji ne smiju biti vidljivi na spoljnim površinama zgrada. Uskoro će isti propis biti u Splitu, Dubrovniku... Kod nas je trend potpuno drugačiji: velika je izgradnja vikendica – od Kotora, Ulcinja, do Durmitora – i, naravno, sve je 'nazidano' klimama i satelitskim antenama. Opasno je narušen karakter Mediterana, a i daleko smo od štednje energije i arhitekture koja stvara preduslove i lijepog i štedljivog", naglašava Stevović.

Piše: Ferida Mandić

Dante je još u XIII vijeku ispisao na vratima pakla: "Vi koji ovdje ulazite, ostavite svaku nadu." Da li se danas na "evropskim vratima" – ako je uopšte moguće pronaći jedan ulaz ispred kojeg stoji dugačak red i po engleskom modelu strpljivo, disciplinovano i ponizno čeka – nalazi svjetlucaća reklama 'Don't lose your hope'?

Kada pogledam geografsku kartu svijeta, vidim sebe (svoju zemlju) na kontinentu zvanom Evropa. Kada još jednom pogledam kartu, ne vidim granice koje odvajaju jedan od drugog dijela Evrope. Niti vidim granice koje označavaju Evropsku uniju, nadnacionalnu organizaciju, super-državu *sui generis* karaktera. Činjenica je da većina (manjina, ili možda svi?) ne žele jasno da is crtaju ovu granicu. Jean Monnet, rodonačelnik ideje o Evropskoj uniji, rekao je da "Evropa nema svog smisla ako ne rezultira jednim stvarnim političkim autoritetom". Međutim, Evropa nije politički koncept, što je dokazano i odbijanjem Ustava Evropske unije. Države koje su se vjekovima borile da očuvaju svoju teritoriju i nacionalni identitet, ili čak da ostvare suprematiju na evropskom tlu, nijesu spremne da se odreknu svog suvereniteta i nasljeđa u korist jedne nove evropske birokratske države. Danas se svi "evropski narodi" s ponosom izjašnjavaju prvo kao

Zašto želim da budem građanka Evrope?

Francuzi, ili Englezi, ili Španci, pa tek onda kao Evropljani. Birokratija je vladavina *činovnika*. Ovaj pojam se od svog nastanka koristio s negativnom konotacijom. Ipak, po Weberu, širenje činovničke mreže neizbježno je u modernim društvima, jer je birokratska vlast jedini način izlaženja na kraj sa administrativnim zahtjevima u velikim društvenim sistemima. Istovremeno, na taj se način stvara jedno *društvo prismotre*, sa sve većim nadzorom nad životima pojedinaca. Nažalost, najgore od svega je što novija istorija ne pamti toliko slabih lidera u isto vrijeme. To je Evropska unija!

Htjela bih da odvojim dva, po meni, različita koncepta: biti *građanka Evropske unije* i biti *građanka Evrope*. Vrijednosti kao što su demokratija, kolektivna bezbjednost, pravo na samoopredjeljenje došle su na evropsko tlo početkom XX vijeka,

u sklopu idealizma koji je propagirao tadašnji američki predsjednik, Vudro Wilson. To su, dakle, bili američki kriterijumi koji ranije nijesu bili sadržani ni u jednoj evropskoj ideji, štoviše, evropski političari nijesu posjedovali misaone kategorije, niti institucije koje bi obuhvatile i primijenile ove vrijednosti. Evropa je dugo počivala na principima kao što su ravnoteža snaga i realpolitika. Kasnije su se pojave kao što su fašizam i nacizam rodile "u srcu hrišćanske Evrope" – kako bi rekao moj profesor Milan Popović.

Međutim... Danas je Evropa, svjesna svoje prošlosti i često ponosna na nju, okrenuta budućnosti. Evropa, kao sinonim za mir, slobodu, pravdu, jednakost, prosperitet... Biti dio Evrope u ovom smislu stvarno jeste izazov, želja i nastojanje svih evropskih država. Uživati prava i blagodeti koja su u ovoj

Evropi dostigla visok stepen razvitka, san je svakog stanovnika Evrope. Evropa je danas usvojila sve neophodne vrijednosti i ideje i formirala institucije koje ih uspješno primjenjuju. Prvobitni cilj Evropske unije bila je ekonomska zajednica, slobodna trgovina bez carinskih barijera. Dijalog i razumijevanje su omogućili slobodno kretanje roba, ljudi, usluga i kapitala. To je opet omogućilo visok životni standard i, naravno, visok kvalitet života, što je osnovni preduslov za ostvarivanje ličnosti pojedinca. Ekonomske slobode i pravična raspodjela su neodvojivi od osnovnih ljudskih sloboda. Ono što Evropa nudi su jednake, ili skoro jednake, mogućnosti, šanse i prostor za svakog. Osiguravanje slobode, demokratije i jednakosti, kao i poštovanje ljudskih prava i manjina osjećaju se na svakom koraku. Ono što običnom čovjeku treba jeste izvjesna sjutrašnjica i organizovana zajednica koja će mu obezbijediti sigurnost. Naravno, tu su i uspješni mehanizmi za sankcionisanje onih koji krše i zloupotrebljavaju pravila. Treba naglasiti da su ovo, prije svega,

opšte ljudske vrijednosti koje bi danas trebalo da budu realnost novog, civilizovanog svijeta. Greška je kategorizovati ih kao "nečije" (evropske, američke...). Evropa ne nameće, već postavlja standarde. To su standardi koji su opravdano visoki i često nedostižni, ali kada se jednom ostvare, onda nastupa društveno blagostanje. Visoki standardi se ogledaju u uspješnom postizanju svih, ili mnogih, vrijednosti. Otkada je svijeta, velike i moćne države pomagale su manjim i slabijim, pa je tako i danas. Evropske razvijene države treba da pomažu manje razvijenim državama, jer u današnjem svijetu sve naglašenije međuzavisnosti svi će imati koristi od toga. Mir i stabilnost su imperativi međunarodne zajednice. Saradnja između država je neophodna.

Evropsko jedinstvo čini evropska raznolikost! Tu raznolikost čine različite kulture, tradicije, jezici. Da li će Evropska unija uspjeti da, uz pomoć zajedničkih opštih vrijednosti, stvori svojevrsan evropski identitet i evropsku naciju, koji će za sve Evropljane postati primarni? Evropska

unija danas sve više liči na jedan mjehur od sapunice ogromih razmjera.

Standardi kojima svi težimo, za kojima žudimo i koje sada nazivam evropskim – jesu ono što ja želim. Saradnja i partnerstvo sa svim razvijenim zemljama, otvorenost i afirmacija na međunarodnom planu – status je koji će prirodno uslijediti nakon postignutih standarda. Švajcarska, oduvijek neutralna država, uživa sve privilegije Evropske unije! Da li će se vrata koja sam pomenuh na početku odškrinuti, otvoriti ili zatvoriti manje je bitno. Prioritet je, čini mi se, da postignemo visoke standarde, bogatu, razvijenu i slobodnu pravnu državu sa srećnim pojedincem, koja će, mjereno evropskim aršinima, zadovoljavati sve kriterijume, ili ih čak nadmašiti. Dostići takav status da **Evropa zove nas, Evropa želi nas.**

Autorka je studentkinja III godine Pravnog fakulteta, Politikološki odsjek u Podgorici. Počela je III generaciju Škole evropskih integracija.

BOJAN ŠARKIĆ, CRNOGORSKI DIPLOMATA I ZAMJENIK ŠEFA MISIJE SCG PRI EVROPSKOJ UNIJI U BRISELU

Da bismo se primakli EU, prvo moramo naučiti da ne bacamo smeće na ulicu

Da bismo dostigli standarde Evropske unije, moramo prije svega da promijenimo našu svijest, počev od najbanalnijeg, da se npr. smeće ne smije bacati po ulicama, kaže **Bojan Šarkić**, crnogorski diplomata i zamjenik šefa Misije SCG pri Evropskoj uniji u Briselu.

"Mi smo u jednoj tranzicionoj fazi. Približavanjem Evropi pokušavamo da budemo što bliži standardima koji su tamo već usvojeni, bilo da se to tiče razvoja demokratskog društva, zakonodavstva, unutrašnjih poslova, poljoprivrede... Svakodnevno postoje kontakti Vlade Crne Gore i EU, oni posmatraju što mi radimo, razgovaramo o tome i krećemo se u pravcu Brisela", ističe Šarkić.

Napominjući da se Crna Gora približava nivou standarda EU koje će vrlo brzo morati da poštuje, Šarkić slikovito opisuje odnos Crne Gore i Evropske unije.

"Ako je naš softver na nivou Pentiuma 2, moraćemo da se potrudimo da ga dogradimo do nivoa Pentiuma 4. A to je, u stvari, najteže, jer se radi o promjeni naših shvatanja i svijesti, a EU nam u tome pomaže kroz proces asocijacije i stabilizacije.

Recimo, ako uzmemo ekološke standarde koji vladaju u Evropi i ekološke standarde koji su kod nas

(iako smo mi sami sebe proglasili za ekološku državu), možemo da konstatujemo da smo, na primjer, u fazi reciklaže otpadnih materijala na samom početku", kaže Šarkić, naglašavajući da je u tom pogledu Evropa išla krupnim koracima naprijed.

"Primjera radi, u jednoj Belgiji imate komunalne službe koje idu bukvalno od kuće do kuće i skupljaju materijale za reciklažu – odvojeno plastične, staklene, kožne materijale. Ti se materijali obrađuju i ponovo iskorišćavaju, kao materijali za nove proizvode.

Na taj način se, pored zaštite ekološkog sistema, dolazi i do značajne ekonomske koristi. Nešto slično važi i za ostale dijelove našeg društva, pravosuđe, unutrašnje poslove, poljoprivredu...", upozorava Šarkić.

Prema njegovim riječima, sigurno je da će građani Crne Gore uvidjeti boljitak od približavanja Evropskoj uniji jer će poslovni ljudi iz inostranstva više ulagati u Crnu Goru kao sigurniji sistem.

"Shvatiće da su njihova svijest i način razmišljanja veoma bliski ljudima ovdje i normalno je da će se mnogo lakše opredijeliti da investiraju u Crnu Goru svoj novac. Vidjeće da će praktično čitav njegov rizik zavisiti od toga koliko su

foto: VIJESTI

Bojan Šarkić

sposobni da naprave profit od novca koji su uložili. U suprotnom, ukoliko imaju problema sa finansijskim dijelom transakcija, sa pravnom sigurnošću, odnosno nesigurnošću, automatski će se to odraziti na nas, koji smo dio te sredine", objašnjava Šarkić.

On ocjenjuje da će Crna Gora, u određenoj fazi, imati lakši pristup fondovima Evropske unije.

"Našim ljudima će biti olakšano putovanje u druge zemlje članice EU, moći će da studiraju pod istim uslovima... To su perspektive kojima treba da se rukovode, prije svega, mladi ljudi. Dakle, apsolutno moramo da idemo u pravcu što bržeg prilagođavanja i mijenjanja društva da ne bismo ostali izolovani kao u koncentracionom logoru", zaključio je Šarkić.

N.R.

LEED PROGRAM ORGANIZACIJE ZA EKONOMSKU SARADNJU I RAZVOJ (OECD)

Piše: Emil Kriještorac

OECD nije elitni klub

Lokalni razvoj ekonomije i zapošljavanja (LEED – The Local Economic and Employment Development Programme) je program Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD). Osnovana je 1960. godine. OECD je organizacija vlada trideset zemalja članica s razvijenom tržišnom ekonomijom. Čini je veliki broj komiteta i drugih radnih tijela koja upoređujući iskustva traže odgovore na zajedničke probleme, a ponekad imaju i pregovaračku ulogu. Ova tijela rade na usklađivanju lokalnih i međunarodnih politika, nastojeći da stvore čvrstu mrežu međunarodne političke prakse. Duh ove organizacije definišu dijalog i saradnja. Iako na zemlje članice otpada 2/3 ukupne svjetske proizvodnje dobara i usluga, OECD nije ekskluzivni klub. Kriterijum za članstvo je posvećenost tržišnoj ekonomiji i demokratskom pluralizmu. Izvorno jezgro OECD-a činile su evropske i sjeverno-američke članice, ali se ono vremenom širilo primajući u svoje članstvo Japan, Australiju, Novi Zeland, Finsku, Meksiko, Češku, Mađarsku, Poljsku, Koreju i Slovačku. S druge strane, postoje programi koji uključuju centralnu i istočnu Evropu, Rusiju, kao i

Aziju i latinsku Ameriku, a čiji rezultat predstavljaju mnogobrojni kontakti i dijalog – koji ponekad može dovesti i do članstva u OECD-u. LEED program je novijeg datuma, i cilj mu je da identifikuje i formuliše nove ideje za lokalni razvoj i napredak socijalne ekonomije. Osoblje LEED-a je dio Servisa teritorijalnog razvoja (TDS) OECD-a. Učešće u ovom programu je volontersko, pa njegovo funkcionisanje zavisi isključivo od sposobnosti samog LEED-a da "privuče" sredstva za finansiranje. Rukovodeće tijelo LEED-a čine predstavnici 24 zemlje članice OECD-a, Evropske komisije, Interameričke banke za razvoj, Centralnoevropske inicijative/Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj i Svjetske banke. Vlade zemalja članica nastoje da kroz LEED podstaknu inovativni pristup politici rukovođenja i podrže ekonomski razvoj i politiku zapošljavanja koja se temelji na lokalnim inicijativama. LEED program ima tri osnovne smjernice u radu: **poboljšanje** kvaliteta državnih ekonomija, tržišta rada i socijalne politike – sve na lokalnom nivou i kroz stalni monitoring i procjenu toka primjene; **promociju** razmjene iskustava i informacija, rad na širenju inovacija u lokalnoj ekonomiji i povećanju zaposlenosti, kao i obnovu lokalnih ekonomija; **pomoć** zemljama članicama u kreiranju, primjeni i procjeni strategija lokalnog razvoja, podsticanja razmjene sa zemljama koje nijesu članice, predstavljajući presudnu vezu između lokalnih i regionalnih institucija, OECD-a i državnih organa. Unutar samog OECD-a LEED saraduje sa nekoliko drugih radnih grupa. Van OECD-a, LEED blisko saraduje sa mnogim međunarodnim organizaci-

jama: sa Savjetom Evrope, na razvoju rukovođenja lokalnom politikom zapošljavanja i partnerstvu u zemljama centralne i jugoistočne Evrope; sa Evropskom bankom za rekonstrukciju i razvoj i Centralnoevropskom inicijativom na preduzetništvu i saradnji malih preduzeća; sa Međunarodnom kancelarijom za rad na mikro-kreditima. Takođe, LEED ima svoj partnerski klub, koji predstavlja svjetsku mrežu javnih i privatnih institucija koje rade sa LEED programom i njegovim Upravnim komitetom. Osnovna svrha mu je da podrži socijalne inovacije, poslovne i preduzetničke kreacije. Klub je formiran 1991. godine, a danas može da se pohvali članstvom koje čini 100 različitih organizacija iz 25 zemalja. Trenutno, s prostora Srbije i Crne Gore članstvo u pomenutom klubu ima samo Srpska asocijacija srednjih i malih preduzeća. Ova mreža predstavlja direktnu vezu između podnacionalnih vlasti, neprofitnih organizacija, novih i malih preduzeća i OECD-a sa akcentom na težnji da se civilno društvo što više i šire uključi u javnu političku debatu. Za Crnu Goru bi bilo korisno kada bi ovdašnje lokalne samouprave pokazale veće interesovanje za pomenuti program, ali i Direkcija za mala i srednja preduzeća Vlade Crne Gore, te Unija poslodavaca, kako bi se određena iskustva primijenila i u Crnoj Gori. I ne samo iskustva, već bi se kroz konkretne aktivnosti, i partnerska povezivanja stekla mogućnost za kandidovanje određenih projekata kod Evropske komisije koja aktivno podržava pomenuti program.

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih intergacija i funkcioner Narodne stranke

PREDSTAVLJAMO INSTITUCIJE EU

Savjet Evropske unije

Zgrada Savjeta EU u Briselu

Uz sve napore da se među organima Evropske unije uspostavi mehanizam ravnoteže moći, Savjet Evropske unije, poznatiji kao Savjet ministara, i dalje je najmoćnija institucija, ako se izuzme Evropski savjet. Širina njegovih ovlaštenja ukazuje na činjenicu da, unutar Evropske unije, princip međuvladine organizacije i dalje ima prvenstvo nad principom naddržavnosti. U početku je Savjet ministara bio jedini organ odlučivanja u EU. Međutim, svaki novi ugovor dodatno je ograničavao njegove nadležnosti, pa su one sada podijeljene između Savjeta i Evropske komisije s jedne, i Evropskog parlamenta s druge strane. Doduše, Savjet je zadržao znatna ovlaštenja i u oblasti zakonodavstva, i kao organ izvršne vlasti. Savjet ministara okuplja ministre zemalja članica, i kao takav predstavlja neku vrstu kabineta nad kabineta. Mada je pravno jedinstven organ, on nema uvijek isti sastav. Osnovna formacija Savjeta okuplja ministre inostranih poslova (tzv. Savjet za opšte poslove i inostrane odnose: General Affairs and External Relations Council – GAERC), koji se sastaju jednom mjesečno. U zavisnosti od predmeta rasprave, postoji još 9 mogućih formacija resornih ministara. Predsjedavanje Savjetom podijeljeno je među zemljama članicama po principu rotacije: svakih 6 mjeseci predsjedava druga država, a redosljed je unaprijed utvrđen. Trenutno je na poziciji predsjedavajuće Ursula Plassnik, ministarka spoljnih poslova Austrije.

Savjet ministara ne odgovara ni jednom drugom organu Evropske unije. Parlament nema mogućnosti da smijeni Savjet, kao što može da smijeni Komisiju. Jedini organ nadzora je Sud Evropske unije, koji može da pozove Savjet na odgovornost, kako bi preispitao usklađenost njegovih odluka sa osnovnim ugovorima EU. Osim toga, Savjet ima i političku odgovornost pred Evropskim savjetom.

Ovaj organ posjeduje i stalna tijela. Jedno od njih je Sekretarijat, kojim upravlja generalni sekretar, što je funkcija koju

trenutno obavlja Javier Solana. Funkcija generalnog sekretara podrazumijeva istovremeno obavljanje dužnosti Visokog predstavnika Evropske unije za spoljnu i bezbjednosnu politiku. Pored njega, postoji još i Komitet stalnih predstavnika vlada zemalja EU, tzv. COREPER, koji okuplja ambasadore zemalja članica pri Evropskoj uniji. Odluke koje nijesu posebno problematične mogu se donositi i na ovom nivou, s tim što treba da budu formalno potvrđene od strane Savjeta. Ispod COREPER-a se nalaze mnoge radne grupe. One okupljaju ne samo eksperte zemalja članica, već i stručnjake Evropske komisije, koji zajednički pripremaju dokumenta za Savjet. Sjedište Savjeta EU nalazi se u Briselu.

Odluke u Savjetu donose se jednoglasno ili kvalifikovanom većinom, u zavisnosti od prirode problema. Odluke koje se tiču zajedničkog tržišta moguće je donositi većinom, dok je za one u oblasti zajedničke spoljne i bezbjednosne politike, kao i unutrašnjih poslova, neophodna jednoglasnost (to su, na primjer, pitanja terorizma, poreza, imigracije i sl.). Broj glasova svake države članice određuje se srazmjerno broju stanovnika, s tim što je najveći broj glasova 29, a najmanji 3, čime se koriguje neravnoteža između malih i velikih zemalja EU. Proces odlučivanja kvalifikovanom većinom zahtijeva da za izvjesnu odluku glasa većina zemalja koje zajedno imaju 3/4 glasova, s tim da ovi glasovi moraju predstavljati 62% ukupne populacije EU. Ovakva procedura je prilično komplikovana, i jedna od stavki neuspjelog evropskog Ustava bila je upravo da se pojednostavi glasanje u Savjetu.

U formalne nadležnosti Savjeta spada zakonodavna funkcija, koju Savjet obavlja zajedno sa Evropskim parlamentom, kroz proces saodlučivanja. Zajedno s Parlamentom, Savjet zaključuje budžet, a bavi se i pitanjima spoljne i odbrambene politike, kao i unutrašnjom politikom, usklađujući politike zemalja članica u odnosu na zajedničke prijetnje (npr. terorizam). Pored toga, jedna od važnih funkcija Savjeta je harmonizacija zajedničke privredne politike. Savjet ima i punomoć da u ime EU potpisuje ugovore s trećim državama ili međunarodnim organizacijama.

Više informacija o Savjetu EU, kao i dokumenta i odluke Savjeta, možete potražiti na: http://ue.eu.int/cms3_fo/index.htm

Vera ŠČEPANOVIĆ

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

Evropski forum za umjetnost i baštinu (European Forum for the Arts and Heritage – EFAH) okuplja organizacije civilnog društva koje djeluju na polju kulture. Osnovan je 1992. godine, s ciljem da ojača uticaj sektora kulture na organe odlučivanja EU i štiti zajedničke interese organizacija. EFAH ima preko 5000 članica – različitih organizacija koje pripadaju svim oblastima kulture, a aktivne su unutar EU i izvan nje. EFAH ne predstavlja interese svojih pojedinačnih članica, već se trudi da na osnovu prikupljenih informacija identifikuje zajedničke potrebe i tako stvori snažniju poziciju za zastupanje sektora kulture u EU. Jedan od njihovih glavnih ciljeva jeste da razvije svijest o značaju kulture kao segmenta neodvojivog od drugih političkih pitanja.

EFAH teži da održi trajan dijalog između sektora kulture u Evropi i onih koji donose odluke: da identifikuje potrebe evropskih umjetničkih krugova i prenese njihove zahtjeve evropskim organima odlučivanja; da podstakne razmišljanja o pitanjima kulturne politike u Evropi i ojača javnu svijest o njihovom značaju; da izgradi veze između evropskog sektora kulture i donosilaca odluka na različitim političkim nivoima u Evropi – i time utiče na proces donošenja odluka. EFAH prati zakonodavstvo i politiku Evropske unije u pogledu pitanja kulture, a svojim članicama pruža informacije koje im pomažu da iskoriste prilike za finansiranje i predvide buduće trendove. Aktivnosti EFAH-a sastoje se od prikupljanja i prosljeđivanja informacija o pitanjima kulture, izdavanja dvomjesečnog biltena o aktuelnim dešavanjima u kulturnom sektoru, organizovanje godišnje Generalne skupštine i međunarodnih konferencija, kao i posebnih sastanaka, pružanja obuke i pomoći u razvoju organizacija iz oblasti kulture, održavanja redovne komunikacije sa Evropskim parlamentom i Evropskom komisijom, predstavljanja sektora kulture u drugim koalicijama NVO-a (npr. Act4-europe), kao i zastupanje kod međunarodnih organizacija i nacionalnih vlada. U 2005, EFAH je započeo kampanju 70 centi za kulturu, čiji je cilj da uveća budžet Evropskog kulturnog programa sa 7 na 70 centi godišnje po glavi stanovnika. Organizaciju aktivnosti i opšte poslove EFAH-a obavlja Kancelarija za koordinaciju u Briselu.

Website: www.efah.org

Kontakt: e-mail: ilona.kish@efah.org

USPJEŠNO NASTAVLJENO ORGANIZOVANJE FORUMA ŠKOLA EVROPSKIH INTEGRACIJA, GOSTOVALA ANN ISABELLE VON LINGEN

Kako se lobira u EU

Nakon uspješnog otvaranja Foruma škola evropskih integracija krajem februara 2006. godine, Centar za građansko obrazovanje, Centar za razvoj nevladinih organizacija i Evropski pokret u Crnoj Gori, uz podršku Fondacije Institut za otvoreno društvo, predstavništvo u Podgorici, organizovali su još jedno otvoreno predavanje na aktuelne teme iz oblasti evropskih integracija. Gošća foruma bila je **Ann Isabelle von Lingen**, savjetnica za radnu politiku Instituta za otvoreno društvo u Briselu, koja je održala kratko predavanje o lobiranju u Briselu, odnosno značaju i tehnikama lobiranja u EU.

Pored nje, panelisti foruma bili su **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje i **Momčilo Radulović**, generalni sekretar Evropskog pokreta u Crnoj Gori, koji su govorili o svojim iskustvima u predavljanju crnogorskog nevladinog sektora u Briselu.

Ann Isabel von Lingen rekla je da je, prije lobiranja, neophodno imati jasno definisan problem, odnosno pitanje na koje želite da utičete. Zatim, bitno je da vaš cilj i vaša poruka budu od početka jasni i jedinstveni, da budu obrazloženi čvrstim argumentima, i da vaši zastupnici budu osobe visokog ličnog kredibiliteta. Osim toga, bitno je i znati na koga se može uticati i kako, odnosno neophodno je da se iscrpno informišete o akterima procesa odlučivanja, ali i da pristupite problemu još dok je proces formiranja mišljenja i politika

na samom početku.

Ona je rekla da je briselska administracija ogromna i komplikovana, te da je, kad problem jednom dospije u fazu krajnje formulacije, veoma teško bilo što promijeniti.

"Veličina fondova koji će Crnoj Gori stajati na raspolaganju u narednom periodu zavisi od konačne odluke o budžetu EU za 2007–2013. Za Crnu Goru, kao zemlju koja tek počinje proces pridruživanja, još postoji relativno malo institucionalnih kanala zastupanja. Zbog toga je još uvek prerano govoriti o nekom stalnom predstavništvu u Briselu, ali je zato neophodno razviti što više veza sa različitim organizacijama koje djeluju putem mreža, često i izvan Evropske Unije, a koje mogu da pruže značajnu pomoć i podršku domaćim organizacijama", naglasila je ona, navodeći primjer Evropskog ženskog lobija.

Momčilo Radulović je naglasio da su neformalni kontakti jednako bitni za zastupanje, kao i formalni kanali komunikacije, i da zbog toga stalno prisustvo u Briselu i uspostavljanje kontakata sa različitim organizacijama može biti presudno za interese jedne organizacije, ali i jedne države. Po njegovim riječima, postoje tri ključna elementa uspješnog zastupanja. To je najprije izbor pravog trenutka, odnosno rano uključivanje u proces definisanja politika, zatim strateški kontekst, to jest prikazivanje vašeg cilja kao strateški značajnog u širem smislu – za region ili za rješavanje nekog

Sa foruma Škola evropskih integracija

pitanja od zajedničke važnosti. Najzad, tu je i uspostavljanje partnerstava i koalicija, kojim vi dobijate širi upliv na donosiocce odluka na različitim nivoima, ali i kroz koje sebi obezbijedujete stalan dotok blagovremenih informacija o političkim trendovima u EU.

Daliborka Uljarević je istakla da je za uspješno zastupanje najbitnije ono što drugi misle o vama.

"Na to, na žalost, ne utiče samo vaš sopstveni rad, kvalitet i iskustvo, već i sveukupan utisak o zemlji iz koje dolazite. Krajnosti su veoma izražene. Neki ljudi koji ćete sresti znaju relativno malo o Crnoj Gori, ali postoje i oni koji, upravo zahvaljujući prednosti koju im distanca, i profesionalni angažman daju mnogo bolje poznaju našu stvarnost i mogućnosti. Mi koji dolazimo sa Balkana nosimo i izvjesno "breme" skorašnje prošlosti i zato treba uložiti dodatne napore da se stvori utisak kredibiliteta i kvaliteta. U svemu tome su nam potrebni prijatelji, a posebno ako su u poziciji odakle mogu da utiču na kreiranje politika", rekla je Uljarevićka.

Vera ŠČEPANOVIĆ

SEMINAR O PRAVU NA SLOBODNO UŽIVANJE IMOVINE PREMA EVROPSKOJ KONVENCIJI O LJUDSKIM PRAVIMA

Sa seminara

Nova znanja za sudije tužioce i advokate

Centar za demokratiju i ljudska prava (CEDEM), u saradnji sa Savjetom Evrope, AIRE (Advice on Individual Rights in Europe) centrom iz Londona i Centrom za obuku sudija Republike Crne Gore, organizovao je seminar za crnogorske sudije, tužioce i advokate u vezi sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, u Pržnu kod Budve od 2. do 4. marta.

Na seminaru se govorilo o različitim

aspektima prava na slobodno uživanje imovine i prava na dom u vezi sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i domaćim zakonima i praksom.

Projekat su podržali Ministarstvo inostranih poslova Velike Britanije, Vjestinsterska fondacija za demokratiju, Savjet Evrope, Evropska agencija za rekonstrukciju, Institut za otvoreno društvo i Fondacija "Konrad Adenauer".

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

INTERNATIONAL SUMMER UNIVERSITY BRAVE NEW EUROPE 2006

Ljubljana, July 2 – 15, 2006

Two-week long advanced summer course on European Affairs, organized by Young European Federalists Slovenia in cooperation with the Faculty of Social Sciences and Association for Political Science Students POLITUSS.

Brave New Europe offers an interactive course on a wide range of topics concerning mainly (but not only) the EU. The summer school is composed of several modules: History, Institutions, Security Issues and External Affairs, Current Political Issues, Law, EU Frontiers, Economics and Youth. Apart from lectures the participants will have the chance to actively debate the issues in workshops, panels and in a simulation game.

Application deadline: May 1, 2006.
For further information, see:
<http://www.bne-isu.org>.

TRAINEESHIPS AT THE EUROPEAN PARLIAMENT

Paid traineeships are awarded solely to graduates of universities or equivalent institutions. Their purpose is to enable trainees to supplement the knowledge which they acquired during their studies and to familiarise themselves with the activities of the European Union and, in particular, the European Parliament.

Applicants for Robert Schuman scholarships, general option, must also demonstrate that they have produced a substantial written paper, as part of the requirements for a university degree or for a scientific journal. One of these scholarships, known as the "Chris Piening Fellowship", may be awarded to a candidate whose paper was

concerned particularly with relations between the European Union and the United States.

Applicants for Robert Schuman scholarships, journalism option, must also demonstrate professional experience as evidenced either by works published, or by membership of an association of journalists in a Member State of the European Union, or by the award of a qualification in journalism recognised in the Member States of the European Union or in the applicant countries. **Paid traineeships are awarded for a period of five months, and deadline for application is 15 May 2006**
www.europarl.eu.int/parliament/public/staticDisplay.doc

PHD PROGRAMME ON COMPARATIVE AND EUROPEAN POLITICS, UNIVERSITY OF SIENA, ITALY

The programme provides advanced training in both the theory and the methodology of political science, with a special emphasis on comparative, international, and European politics. The Graduate School is part of the Scuola Superiore Santa Chiara of the University of Siena, a college set up for doctoral students and post-doctoral research fellows

that has been selected as a centre of excellence for post-graduate training by the Italian Ministry of the University. The doctoral degree is released in conjunction with the Universities of Catania and Trento, and in collaboration with the University of Molise. In 2006–2007 Philippe Schmitter (European University Institute) and Michael Lewis-Beck (University of Iowa) will join the faculty as visiting professors. **All applications must be sent by May 31st.** Applicants are encouraged to send an expression of interest by April 20th. Expressions of interest may be sent to circap@unisi.it and must include a CV and an abstract of the research proposal. Enquiries: Filippo Tronconi (tel. + 39 0577 235299; mail: tronconi@unisi.it).
Info: www.gips.unisi.it/gradschool.

MASTER PROGRAMME POLITICS IN EUROPE, UNIVERSITY OF SIENA, ITALY

The courses offered will cover both a comparative politics and a European politics perspective. The first approach focuses on similarities and differences among national political systems, while the second one on European institutions and

decision-making processes. Other activities, such as meetings with national and international officers and policy makers, and visits to EU institutions, are also provided. A number of internships and stages at European and Italian institutions, during and at the end of the teaching programme, will be available. A study visit to the European and international institutions in Brussels is regularly organized at the end of the courses. The programme is entirely offered in English.

Applications should normally be received by July 30th, but applications received after that date may be considered until the end of September if places are still available. The fee is set in â* 3.500. Enquiries: Silvina Cabrera (tel. + 39 0577 235299; mail: cabrera@unisi.it). Info: www.gips.unisi.it/gradschool.

REGIONAL AND EURO REGIONAL STRUCTURES EFFICIENCY IN THE AREA OF THE NEW EU BORDER, ROMANIA

6–18 July, 2006

The course aims to present different experiences from different parts of Europe – research in the field of European construction, Romanian–Hungarian cross-border cooperation, and also the media's contribution in building the European identity. This project also aims to build a future formative and research network that could include centres of young researchers specialized in EU neighbourhood policies.

Participation in the summer school

is limited to about 40 persons (graduate and undergraduate students, and young researchers): 20 from Central–Eastern Europe, 15 from the European Community and 5 out of the European area.

Full financial support is available under the sponsorship of European Commission for a limited number of participants. Full scholarship covers transportation to Oradea and the summer course fee. It is not payable in cash and does not cover other expenses. Partial scholarship covers half of the fee.

Webpage: http://iser.rdsor.ro/summer_introduction.htm

"THE FUTURE OF EUROPEAN UNION AND TURKEY'S ACCESSION PERSPECTIVES"

18–21 May 2006

Jean Monnet Centre of Excellence, Bogazici University (Istanbul) and Centre for European Studies Student Forum cordially invites you to the fourth European Weekend

School on 18 – 21 May at Bogazici University, Istanbul. EWS is an international certificate program that brings together undergraduate and graduate students from all over Europe; and enables them to exchange opinions with distinguished politicians, bureaucrats, academics, representatives of non-governmental organizations, and leading journalists.

Please visit <http://www.acmof.org/> and apply online by 17 April.

EDUCATION AND EXPERIENCES FOR EUROPEAN YOUTH 2005–06

Euro Class is a unique education offer for youth interested in studying and experiencing European organisational work and culture, together with youth from all over Europe. You will gain new inspiration and visions for your organisational work and develop useful skills in co-operation with others through shared knowledge and qualified teaching. Euro Class is open to European youth aged 18 – 25 involved in voluntary organisational work. Students must master English at communication level as teaching is performed in English. A number of scholarships are available for students from Eastern and Central Europe.

The application must reach Silkeborg Hojskole before 1 July 2005. Students coming from countries outside the EU must due to visa application apply before 1 June.

For more information, please visit <http://www.euroclass.org/>.

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

Urednik: Neđeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević; Tehnički urednik: Blažo Crvenica

Lektura: Sanja Mijušković; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I

Tel / fax: 081 / 665 - 112, 665 - 327

E-mail : eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu